

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XXX. Vtrum sperandarum substantia rerum, & argumentum non
apparentium sit legitima Fidei definitio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

QVÆSTIO XXX.

Utrum sperandarum substantiarum, & Argumentum non apparentium sit legitima definitio Fidei?

Videtur non esse. 1. Quia essentia cuiusque habitus, & actus dependet in esse, & cognosci, non à suo obiecto materiali, sed à motiui formali. Res autem sperandæ, saltem ut sperandæ formaliter sunt obiectum materiale fidei, & ratio non apparentis est communis obiecto formali, & materiali. Ergo neutra ex parte sufficienter explicatur Fides.

2. Fides non solum versatur circa res sperandas, sed etiam circa præsentis, & circa vitandas. Per fidem enim cognoscuntur, quæ Deo conueniunt, & mala culpæ, & pœnæ, quæ vitare debemus. Ergo non bene restringitur ad res sperandas, id est, absentes, & quærendas.

3. Quod in se est accidens, uti est fides, tam habitualis, quam actualis, non potest dici substantia, nisi per metaphoram: vltus autem metaphoræ est contra rationem bonæ definitionis, utpote impediens iustum de re conceptum, ut est in se.

4. Argumentum est oratio faciens scire; Fides autem non facit scire, imò est incompossibilis cum scientia de eodem secundum idem, ut dictum est. Ergo fides non est argumentum.

Art. 1. Resp. Ex dictis hucusque explicata sufficienter manet fides diuina, quoad omnia sua prædicta, & proprietates præcipuas; atque inde erui facile potest eius definitio, & intelligi similiter possunt definitiones, quæ communiter traduntur à Patribus, & Theologis, & indicatæ partim sunt q. 25. Verum quia omnes ab aliis idoneè traditæ definitiones reuocantur, ut dicit D. Thomas q. 14. de verit. quæ est de fide art. 2. ad eam, quæ data est ab Apostolo 11. ad Hebr. 1. ea præcipue consideranda est. Docet autem Apostolus, quod Fides sit *sperandarum substantiarum, Argumentum non apparentium*. Quæ verba exponit ibi D. Thomas, & simul redigit in formam scholasticam dicens: *Fides est habitus mentis, quo inchoatur vita æterna in nobis faciens intellectum assentire non apparentibus*. Hæc definitio amplectitur fidem, sumptam æquate, pro actu efficaci piæ affectionis imperante assensum intellectualem, proque ipso intellectu assensu. Prima enim pars *substantia sperandarum rerum*, significat fundamentum, basim, & inchoationem, vnde incipit confurgere in homine ædificium sperandarum rerum, quæ inceptio ædificij non fit absque aliquo merito illorum bonorum, quæ sperantur, Meritum verò conuenit assensui intellectus dependentem ab imperio voluntatis, atque per solam ab eo denominationem, sicut conuenit actionibus exterioribus, & mediata tantum liberis. Vnde si quis per possibile, vel impossibile haberet eundem intellectus assensum, absque eiusmodi pio voluntatis affectu, non propterea haberet in se inceptum ædificij rerum sperandarum, per partem intrinsecam ædificij, qualis sola dici potest fundamentum eius, & basis, sed solum haberet proximam dispositionem ad incipiendum. Altera pars, *Argumentum non apparentium*, pertinet ad assensum intellectualem. Argumentum enim apud Apostolum significat coniunctionem, & firmam adhesionem cum omnimoda opposita partis exclusionem, idemque significat D. Thom. per verbum *assentire*. Nam qui opinatur,

non assentit simpliciter, sed participat aliquid de dubitante; quia partem oppositam aliquatenus admittit, ut exponit dilucide idem S. Doctor q. illa 14. Particula, *non apparentium*, excludit tum immediatam rerum, ut sunt in seipsis, manifestationem: Tum eam, quæ illas inspicit mediate, ut sunt in iis, quæ manifestantur immediate per seipsas, hoc est, omnium earum rerum visionem, & euidenciam, seu visionem ex visis.

Art. 2. Itaque fides, quatenus est *Argumentum* differt ab opinione, dubio, & errore. Quia hi actus nec conuincunt, nec faciunt assentire plenè, aut firmiter adherere quatenus est, *non apparentium*, differt à visionem, & intelligentia, seu à cognitione primorum principiorum, quæ sunt per se nota, & à scientia deducta euidenter, ex visis, & per se notis. Quatenus est, *sperandarum rerum substantia, & inchoatio vite æternæ*, differt à Prophetia, quoad quosdam quidem actus accidentaliter, seu formaliter, ac logicè tantum; quoad alios verò realiter etiam, ac essentialiter. Sciendum namque est actum Prophetiæ conuenire cum fide, quoad supernaturalitatem, ratione cuius utraque est donum superadditum naturæ, & à Deo ultra eius vires actiuas, & exigitivas concessum pertingens ad certam, & infallibilem cognitionem rerum, non hoc cognoscibilem absolute, vel non cognoscibilem per medium, & causam obiectiuam cognoscendi, ex qua ambæ proficiuntur.

Art. 3. Differunt verò primò, & vniuersaliter, quia Fides, quatenus fides est, est donum primariò destinatum in vtilitatem credentis, ideoque pertinet ad dona Gratiæ gratum facientis, Prophetia verò est donum destinatum in vtilitatem alienam, potiusquam ipsum Prophetæ; ideoque memoratur inter Gratiæ gratias datas. Quapropter idem actus potest esse, & fidei, & Prophetiæ, secundum diuersas eius considerationes, ut videre licet in assensu Abrahæ circa filium suscipiendum, quem assensum D. Paulus capitulo 11. ad Hebr. numerat inter actus fidei, dum cum confert cum præmio, quod peperit credenti *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*. D. verò Thomas in hac 2.2. q. 171. eundem assensum dicit actum Prophetiæ, & reuelationem, cui assensit, dicit prophetiam, quatenus in aliorum illustrationem, & commodum dirigebatur.

Art. 4. Differt secundò fides inadæquate à Prophetia quoad aliquos eius actus; quia actibus Prophetiæ, ex genere Prophetiæ, non repugnat euidentia ipsius intrinseca ex proprio motiui. Quod ex eo manifestum apparet; quia Christus Dominus fuit verus Prophetæ, ut constat ex Ioan. 4. & Matth. 18. ubi se Prophetam appellat; & ex Act. 7. Vbi intelligitur de Christo, illud Deuter. 18. *Prophetam suscitabit Dominus de fratribus vestris*. Habuit autem Christus Dominus præcognitiones euidentes rerum omnium, quas prædixit; Quod credenti per fidem conuenire non potest, ut sæpe dictum est supra. Quia verò Prophetia aliquando sumitur à D. Thoma, & aliis, ut distincta realiter, ac substantialiter à fide, & aliquando, ut distincta tantum accidentaliter, & ratione secundum diuersas eius partes, & actus: propterea oritur nonnulla confusio, & difficultas in intelligentia, & concordia eorum, quæ diuersimodè, & cum oppositione enunciantur de Prophetia diuersimodè considerata. Conciliari autem commodè possunt per distinctionem datam Prophetiæ claræ, & obscuræ; distinctæ, & indistinctæ realiter à Fide.

Art. 5. Iam si seorsim definire quis velit fidem quatenus pertinet ad voluntatem, hoc est, imperium efficax piæ affectionis, dicat quòd sit *sperandarum substantia rerum*: Similitérque definiatur definitione sibi adæquata, Fides quatenus pertinet ad intellectum dicendo est *Argumentum non apparentium*. Quibus definitionibus nihil subtile

subtilis, aut profundius excogitari potest, utpote enucleantibus integrè prædicatum proprium & præcipuum istorum actuum proveniens ex motivo formali eorum proprio, & quod ex nullo alio motivo potest provenire.

Art. 6. Possent nihilominus paulò aliter definiri isti actus accommodatè ad captum vulgarem: imperium efficax piæ affectionis est appetitus efficax bonorum pendentium ex familiaritate Dei, & submissione intellectus ad eius auctoritatem: Fides intellectualis est assensus rei latentis propter primam veritatem reuelantem. Posterior ista definitio est clarissima ex dictis supra. Prior verò habet magnum fundamentum in D. Thoma quæst. 14. cit. de verit. art. 2. ad 5. & 10. & reddetur clarior ex dicendis infra circa motuum formale spei. Nempe actus iste piæ affectionis mouetur, ac dirigitur delineatione quadam rudi eorum bonorum, quæ distinctius, & exactius postea proponuntur spei per fidem, atque ad volendum credere nos impellit eorum infusio bonorum, quorum promissio impellit ad sperandum: cuius rei typum ponit ob oculos venustè, doctè, & luculenter, atque cum succo solidæ pietatis P. Didacus Ruiz de Montoya tract. 3. de exord. prædest. disp. 25. sect. 2. & 3. exemplo Samaritanæ, & aliorum.

Art. 7. Ex definitione data, & expositionibus eius deducitur, omnes actus fidei diuinæ, siue publicæ, & communis, siue priuatae, & quomodocumque habitæ, esse eiusdem infimæ speciei, loquendo Theologicè. Quia omnium est vnum, & idem motiuum formale adequatum, nempe prima veritas reuelans, à qua habent totam suam perfectionem propriam, & peculiarem eorum, quatenus sunt assensus fidei. Dicitur autem quatenus sunt assensus fidei; sub qua ratione à Theologo considerantur, quia iam supra innotuit, posse illos multipliciter inter se differre logicè, quoad prædicata communia fidei cum aliis actibus, qui non sunt fidei, quod ipsum apparebit clariùs quæst. seq. Quapropter definitio Apostoli; & aliæ illi adiunctæ accipiendæ sunt de fide secundum eius prædicatum proprium, & peculiare formaliter, quatenus fides diuina est; atque hoc modo exprimunt speciem eius infimam adequatè, ac proinde sunt definitiones legitimæ; maxime verò ea, quæ traditur ab Apostolo, ut liquet ex notationibus præmissis circa ipsam.

Ad 1. Motiuum fidei est occultissimum respectu nostri intellectus, & est manifestum in suo effectu experimentaliter nobis noto, ut dictum est quæst. 28. præsertim ad 3. & quæst. 26. ferè per totam. Vnde Apostolus vsus est artificio admodum accommodato capacitati humanæ, manifestando motiuum fidei per effectum eius specialissimum magis notum, quàm sit ipsum motiuum secundum se. Quia arte non est opus ob contrariam rationem pro definitione aliarum virtutum maxime naturalium. Obiecta autem materialia exprimuntur, quia effectus motui formalis non potest exponi nisi relatè ad illa, eademque sub conceptu sperandorum, & non apparentium sunt notissima.

Ad 2. Actus piæ affectionis mouetur præsentè Dei bonitate, quatenus fundante spem futurorum bonorum, & circa res vitandas versatur præcisè quatenus opponuntur rebus sperandis. Omnia igitur optime comprehenduntur sub conceptu rerum sperandarum, quatenus pertinent ad affectionem fidei.

Ad 3. Sæpè cõtingit, res meliùs, & perfectiùs notificari per voces metaphoricæ, quàm per proprias, propter obscuritatem ipsarum rerum, & defectum propriarum vocum, coniunctum cum clara, & facile perceptibili accommodatione ad rem, de qua agitur, ex adiunctis aliis vocibus secundum propriam significationem usurpatis, atque ita accidit in præsentè, ut

liquet ex declaratione particulæ *substantia*, quæ data est ex D. Thoma cuius clarissimè perceptibilis.

Ad 4. Dum fides dicitur, *Argumentum non apparentium*, ex adiuncta particula, *non apparentium* manifestè deprehenditur, *Argumentum* non poni in definitione, quoad prædicatum determinantis intellectum, & facientis firmiter adherere veritati, quod idem est proprium Argumenti.

QVÆSTIO XXXI.

Vtrum habitus Fidei sit vnus specie infima.

Videtur non esse. 1. Quia multi actus fidei sunt practici, & multi alij sunt speculatiui. Nam fides de præceptis, & consiliis Euangelicis mouet ad exercendos actus præceptos, & consultos, estque prædita vi illos executioni mandandi. Eadem est ratio de Fide amabilitatis Dei, & de aliis similibus. E contra Fides de Mysterio Trinitatis, & Incarnationis de existentia Dei, & aliis eiusmodi non est de obiecto, quod ex vi eius cognitionis possit mandari executioni, neque quantum est de se præcisè mouet ad aliquem actum voluntatis exercendum, aut ad exequendum aliquid aliud. Vnde posteriores isti actus sunt speculatiui, priores verò practici. Oportet autem cognitiones speculatiuas procedere ab actu speculatiuo, & practicas à practico. Atque ex sententia Philosophi, aliorumque communi, habitus speculatiuus distinguitur specie ab habitu practico. Oportet igitur ponere duos, ut minimum habitus Fidei specie inter se distinctos.

2. Dæmones retinent habitum fidei; iuxta illud Iacobi 2. *Dæmones credunt, & contremiscunt*. Non autem retinent habitum eiusdem speciei cum eo, quem nos habemus, & ipsi habuere, dum essent in via; quia hic habitus est supernaturalis, & ex se intrinsecè potens perducere in vitam æternam: Quale nihil Dæmonibus inest. Habent igitur alium habitum Fidei specie distinctum à nostro.

3. Habitus virtutis distinguitur specie ab habitu, qui non est virtus. Datur autem habitus fidei, qui non est virtus, necnon cui conueniat ratio virtutis. Nam habitus fidei informis, seu separatus à charitate non est virtus: Est verò virtus fides formata; seu, quæ coexistit charitati, ut docet cum D. Thom. in hac 2. 2. quæst. art. 5. quam plures alij. Ergo fides non est vnus habitus secundum speciem infimam.

Art. 1. Resp. Quæ de habitu fidei disputari solent ferè omnia determinata iam sunt ex dictis hucusque: Nam existentia eius, eiusdemque infusio, dispositio ad hanc infusionem requisita ex parte nostra; quando & qua infundatur, & augeatur; ad quos actus eius causalitatis extendatur, & in quibus circumstantiis; aliæque eiusmodi constant ex dictis vsque ad quæstionem 13.

Art. 2. Similiter constat ex dictis vsque ad quæst. 22. Obiectum adequatum remotum huius habitus, prout complectens formale, & materiale, esse omne occultum, & actualiter imperuium rationi naturali, visioni, ac scientiæ: Proximum verò esse omne reuelatum à Deo obscure: Rationem formalem sub qua obiectiuam esse reuelationem, seu reuelabilitatem diuinam: intentionalem verò rationem formalem sub qua conuenientem obiectis relatè ad actus, & per denominationem ab actibus eiusdem habitus, esse credibilitatem absque formæ line. Iam quæ ab eadem quæst. 22. vsque ad præsentem dicta sunt, circa prædi-